

ŽIVOTNÍ JUBILEUM OSOBNOSTI ČESKÉHO HORNICTVÍ - PROFESOR ROMAN MAKARIUS

Úvodem

V parném letošním létě, dne 6. srpna, si zasvěcená odborná hornická veřejnost připomněla významné životní jubileum významného a současně jednoho z nejvýraznějších, nejuznávanějších a neznámějších odborníků v oblasti báňského zákonodárství současnosti, příslušníka vzdělávací části akademické obce, pana prof., JUDr., Ing. Romana Makaria, CSc.

Osobní život

Z jeho rodného listu vyčteme, že jeho rodným městem je město Brno a rokem narození je rok 1938, a že se narodil manželům Ludmile a Aloisovi Makariovým. Nevyrůstal jako jedináček, měl starší sestru Marcelu a mladšího bratra Alexe. Maminka byla úřednicí a tatínek, vzděláním doktor práv, byl mimo jiné ředitelem Waldesových závodů Koh-i-noor, ředitelem Hornosrňanských cementáren a kamenolomů, pracovní kariéru ukončil v pozici ředitele Českého kamenoprůmyslu v Praze. Po revoluci v roce 1948, kdy došlo ke změně politických poměrů v zemi bylo proti němu zahájeno trestní řízení, z funkce byl odvolán a byl nucen nastoupit jako pomocný dělník.

Po ukončení povinné školní docházky, v roce 1953 se dozvěděl, že jeho představy o budoucím životě, nabydou odlišné skutečnosti. Vyrůstal v katolické rodině, v chlapeckém věku ministroval, později hrál v kostele na varhany - to vše mu s kádrovým profilem jeho otce zablokovalo cestu ke vzdělání. Sen o studiu na gymnáziu a následně na právech jako otec, strýcové, dědeček, nebo na konzervatoři, protože od dětství miloval hudbu, ztroskotal. Otec byl bývalému režimu nepohodlný. Nastoupil tedy do Báňských projektů Praha a vyučil se v nich kresličem. Díky dobrým pracovním výsledkům dostal doporučení ke studiu na hornické průmyslovce v Příbrami. To bylo v letech 1954 - 1958. Souběžně s průmyslovkou navštěvoval tehdejší jedenáctiletku, na níž maturoval v roce 1957. V Příbrami založil Studentský symfonický orchestr, jako instrumentalista působil

v Příbramské filharmonii, v níž se stal později druhým dirigentem. Při studiu na průmyslové škole soukromě studoval filharmonii a dirigování u profesora Františka Forsta, hrával na varhany na Březových Horách, dirigoval chrámový sbor v kostele sv. Jakuba v Příbrami. To vše se odrazilo na jeho kádrovém profilu a tak i přes jeho dobré studijní výsledky mu nebylo umožněno dostat se na Vysokou školu báňskou v Ostravě. A umístěnka zněla: Magnezitové doly Lubeník - východní Slovensko. Když se před odjezdem z novin dozvěděl o vypsání dodatečných přijímacích zkoušek na Vysoké škole technické v Košicích, zkusil štěstí. Bez nejmenších problémů zkoušky složil a byl přijat na hornickou fakultu. Když však do školy dorazily jeho kádrové materiály, na kádrovém oddělení nastalo zděšení. Bylo mu sděleno, že na studium nemá nárok, ale když už jej přijali, studium mu umožní, ale budou jej bedlivě sledovat.

Roman Makarius zůstal svůj a ani se nepokoušel omezit své zájmy, vycházející z jeho nejhlubšího přesvědčení. Působil jako šéfdirigent Vysokoškolského uměleckého souboru a hrál v kostele na varhany, za což si v roce 1960 vykoledoval vyhazov ze studií. I v té době, režimu navzdory, se našli lidé schopní pomoci. Šéf katedry důlní dopravy prof. Ing. Hliseníkovský mu zařídil možnost dálkového studia na VŠB v Ostravě a práci v Kladenském revíru na Dole Nosek v Tuchlovicích.

Pracovní – profesní život

Roman Makarius nastoupil k 1. 7. 1961 na Kladenský revír, i přes své vzdělání na místo horníka – přijetí do technických funkcí schvaloval Celozávodní výbor KSČ. Po měsíci práce v dole přešel do odboru důlního větrání a následně vstoupil do báňského záchrannářského sboru. Postupem času se přece jenom dostává do vyšších funkcí. Po roce 1968 byl jmenován vedoucím pole, později náměstkem. A opět narazil. Režimu vadila absence stranické příslušnosti, navíc pravidelné chození s rodinou do kostela, výchova dětí v křesťanském duchu, hra na varhany při bohoslužbách a kritické názory na tehdejší dění. Navzdory nepřízni režimu začal studovat práva bez pracovních úlev. Studia zdárně ukončil a získal doktorát. V roce 1977 mu celozávodní výbor KSČ vyslovil nedůvěru a uložil řediteli, aby jej zbavil funkce. Doktor práv Roman Makarius okamžitě nastupuje k prvnímu září t. r. na Český báňský úřad v Praze do funkce ústředního báňského inspektora pro obor báňské záchranné služby. Pouhé dva roky potřeboval na to, aby se stal ředitelem I. odboru. V roce 1990 byl uveden do funkce náměstka předsedy ČBÚ a v roce 1997 se stal nejvyšším představitelem vrcholného orgánu státní báňské

správy - předsedou ČBÚ. Byl jím přesně na den 11 let, až do svého odchodu do důchodu, do 1. 4. 2008.

Nejzřetelnější přínosem ve funkci předsedy ČBÚ v uplynulých letech je skutečnost, že se podařilo pod jeho vedením v čele ČBÚ stabilizovat české hornictví, zejména tedy v oblasti bezpečnosti práce. Prof. Makarius stál u zrodu nové báňské legislativy po roce 1989 a jejího postupného sladování s legislativou EU. Osobně poukazoval na nutnost změny zákonů a báňských předpisů doma, na hornických sympoziích a konferencích. Mezi jeho časté návštěvy patří Hornická Příbram. Současně byl také iniciátorem setkávání představitelů báňských správ evropských zemí.

Útlum hornictví po roce 1989 vedl k výrazné redukci vědecko - technické základny. Proto profesor Makarius stanovil v roce 1999 rozsah potřeb českého hornictví formou program vědy a výzkumu pro české hornictví a v roce 2002 obhájil ve Vládě České republiky založení samostatného pracoviště vědy a výzkumu začleněného do struktury Státní báňské správy České republiky, které např. zkoumá důlní otřesy.

I v období negativního vnímání hornictví vahou své osobnosti přesvědčoval vládní činitele a širokou veřejnost o jeho významu pro české hospodářství. Neúnavně a vytrvale tak jedná doposud, přestože je již v důchodu a buď tedy osobně, nebo prostřednictvím Zaměstnavatelského svazu důlního a naftového průmyslu.

Sám, když se ohlédne zpět, říká: "Podařilo se nám, do určité míry, vrátit hornictví vážnost, kterou po devadesátém roce ztratilo vinou dřívějších bludných hesel a sloganů. Mám dobrý pocit, že jsem přispěl k tomu, že se podařilo vybudovat státní báňskou správu na úroveň špičkového státního orgánu." Má velkou zásluhu na tom, že i vlastní budově, v níž Český báňský úřad sídlí, se vrátila vážnost centrálního hornického úřadu. Budovy, která byla ve druhé polovině 19. století právě pro účely sídla postavena.

Láska k hudbě

Z jeho osobního života jak bylo již uvedeno je patrná intenzivní náklonnost k hudbě. K této vášni jej od dětství vedl jeho otec, kdy již v útlém věku hrál na klavír. Na vysoké škole byl mimo jiné také šéf dirigentem vysokoškolského symfonického orchestru. V říjnu roku 1961 nastoupil do Stochovského pěveckého sboru jako mladý muzikant do role sbormistra

a dirigenta. V nevelkém pěveckém sboru, který dirigoval, se seznámil se svou budoucí ženou Janou, se kterou má dceru a syna. Dnes se pyšní třemi vnoučaty.

V tomto pěveckém sboru působí dodnes jako šéf dirigent s tím rozdílem, že název a sídlo tohoto sboru bylo v roce 1990 pozměněno na Hornický pěvecký sbor Kladno se sídlem v Kladně. Je to první pěvecký sbor, který se osamostatnil bez zřizovatele. Tento sbor, který podporují hornické organizace, má zhruba 55 členů. Sbor již uskutečnil desítky koncertů z operní tvorby českých i světových skladatelů, spolu s ním vystoupili přední zpěváci operních scén Národního divadla a Státní opery v Praze, Státní opery v Drážďanech, Divadla J. K. Tyla v Plzni a další. Koncerty probíhají jak v České republice, tak v zahraničí. Bylo vydáno několik kompaktních disků s nahrávkami z jejich vystoupení.

V osobnosti Romana Makaria se snoubí neobvyklá kombinace báňského odborníka a právníka s humanistickým cítěním a láskou k vážné hudbě. Hudba mu byla vším, díky hudbě poznal svou ženu, k hudbě utíkal, když mu bylo v životě nejhůře, bez hudby si nedokáže život vůbec představit.

Pedagogická činnost

V roce 1988 vystudoval aspiranturu na Hornickém ústavu akademie věd v Praze a až teprve v roce 1990 mu bylo umožněno aspiranturu obhájit a stal se kandidátem technických věd. V roce 1994 se habilitoval na Vysoké škole báňské v Ostravě jako docent v oboru hornictví a bezpečnosti práce. O tři roky později převzal z rukou prezidenta republiky dekret, jímž byl jmenován profesorem. V roce jeho sedmdesátých narozenin, v roce 2008, mu byl na Vysoké škole báňské udělen doktorát honoris causa. Je stále pedagogicky činný, dodnes na tomto ústavu přednáší horní právo a bezpečnostní předpisy. Je autorem a spoluautorem řady studijních textů.

Publikační činnost

Je nutné zmínit se také o publikační činnosti jubilanta. Publikační činnost zahájil v roce 1965, kdy vydal např. „Vývoj bezpečnostních předpisů pro uhelné doly v Československu“, v SNTL mu v roce 1984 vydali autorskou publikaci „Zdolávání požárů v hlubinných dolech“ a v roce 1993 knihu „Chemické způsoby zdolávání požárů“. Je autorem dvoudílné publikace „České horní právo“ vydané vydavatelstvím Montanex v roce 1999. Ze stejného

vydavatelství vyšly knihy „Z dějin královské, císařské a státní báňské správy“, „Memento důlních nehod v českém hornictví“ a další. Jako spoluautor se podílel na zpracování rozsáhlých publikací „Uhelné hornictví v ČSSR“, „Báňské záchranářství“, „Rudné a nerudné hornictví v ČR“.

Celkem dosud autorsky publikoval a vydal na 80 článků a studií. Lze tedy konstatovat, že je významným a všemi respektovaným předním báňským odborníkem v oblasti horního práva a báňského záchranářství.

Hornické tradice

Jak již bylo řečeno, prof. Makarius má velký podíl na tom, že se budově, kde sídlí ČBÚ vrátila vážnost centrálního hornického úřadu. V této budově se odehrávají slavnostní akty udílení medailí Georgia Agricoly a Záslužných záchranářských křížů, jejichž udílení, spolu s ředitelem Hlavní báňské záchrané stanice v Ostravě - Radvanicích ing. Poštou, prosadili. Medaile Georgia Agricoly má statut nejvyššího resortního vyznamenání.

Díky jeho iniciativě byla založena pro hornické organizace cena za bezpečnost v hornictví „Zlatý Permon“ v roce 2002. Aktivně podporuje vznik montanistických muzeí a činnosti hornických spolků v celé ČR.

Vyznamenání a řády

Za mimořádný přínos rozvoji hornictví, za společenskou i duchovní angažovanost obdržel Roman Makarius mnoho nejrůznějších vyznamenání a řádů. Z nejvýznamnějších si připomeňme:

- Zlatý Záchranářský kříž
- Medaile Georgia Agricoly
- Zlatá jehlice báňských záchranářů SRN
- Velký zlatý řád za zásluhy Rakousko
- Rytíř maltézského řádu
- Velkodůstojnický kříž pro Merito Melitensis

U příležitosti 15. Setkání hornických a hutnických měst a obcí v Chodově byl oceněn soškou Permona udělovanou Sdružením hornických a hutnických spolků ČR v kategorii „Za celoživotní dílo“. Cena je unikátní v tom, že je udělována pouze jediné osobě v roce.

Zasloužilý odpočinek

I po odchodu z čela ČBÚ v roce 2008 se dále intenzivně zabývá legislativou v oblasti hornictví. Nadále důrazně apeluje jak na vládní činitele, tak na širokou veřejnost, aby respektovaly hornictví jako obor, který významným a také zcela zásadním způsobem dlouhodobě ovlivňuje naše národní hospodářství.

Závěrem...

Kdo zná Romana Makaria blíže, dobře ví o jeho důslednosti, náročnosti k okolí...

Kdo se seznámil s jeho životopisem, tak celkem snadno pochopí tyto jeho vlastnosti v souvislosti s dokázaným v podmínkách, o kterých výraz „nepříznivých“ zní až příliš optimisticky.

Roman Makarius nechodí po vysokých horách, nebyl a není horolezcem, ale do písmene v jeho případě platí ono horolezecké: „Kde je vůle, tam je cesta.“

Profesoru, JUDr., Ing. Romanovi Makariovi, CSc. se dne 6. srpna tohoto roku přihodilo, že došel na své životní cestě k milníku s číselným vyjádřením „75“.

BLAHOPŘEJEME!

Literatura:

- 1) Podnikový občasník s. p. DIAMO Stráž pod Ralskem: č. 4/2008
- 2) Ve znamení orlic: Dušan Fajkoš a kolektiv, Javor Morava s.r.o. - 2011
- 3) Časopis Euro: č. 11/2008

Použité zkratky:

CZV KSČ: Celozávodní výbor KSČ

VŠT: Vysoká škola technická

SNTL: Státní nakladatelství technické literatury

ČSAV: Československá akademie věd

VR VŠB TU Ostrava: Vědecká rada Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

ČBÚ: Český báňský úřad

ČR: Česká republika

EU: Evropská unie

SRN: Spolková republika Německo